

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/208/2020
Identifikačné číslo spisu: 5114240919
Dátum vydania rozhodnutia: 25.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:5114240919.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Y. Q., bývajúceho v Ž., L. XXXX/X, zastúpeného JUDr. Máriou Padalovou, advokátkou so sídlom v Žiline, M. R. Štefánika 1, 2/ E. Q., bývajúcej v Ž., T. XX/XX, 3/ S. Q., bývajúceho v Ž., T. XXX/XX, 4/ U. Q., bývajúceho v Ž., G.. W. Y. XXXX/X, proti žalovaným 1/ X. Ď., bývajúcemu v N. XX, 2/ T. N., bývajúcemu v N. XXX, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 40 C 190/2014, o dovolaní žalobcov 1/ až 4/ proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 20. novembra 2019 sp. zn. 10 Co 101/2019, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Žiline z 20. novembra 2019 SP. zn. 10 Co 101/2019 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina uznesením z 13. decembra 2018 č. k. 40 C 190/2014 - 146 konanie zastavil a žalovaným priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 162 ods. 2 a § 230 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a vecne tým, že zistil neodstrániteľný nedostatok podmienky konania spočívajúci v právoplatne skončenej veci, ktorá bráni konaniu o podanej žalobe. Uviedol, že v predmetnej veci bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Žilina sp. zn. 18 C 113/2006, ktorý nadobudol právoplatnosť 4. januára 2013, keď v predmetnom konaní vystupovali čiastočne iní účastníci (ide o právnych predchodcov súčasných strán sporu), ktorí v tomto konaní sp. zn. 40 C 190/2014 vystupujú v pozícii strán sporu ako dedičia po osobách, ktorí boli účastníkmi konania sp. zn. 18 C 113/2006. Vychádzajúc z ust. § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP konštatoval procesné zavinenie na zastavení konania na strane žalobcov, ktorí sa domáhali nároku, o ktorom už bolo raz právoplatne rozhodnuté.

2. Krajský súd v Žiline na odvolanie žalobcov 1/ až 4/ uznesením z 20. novembra 2019 sp. zn. 10 Co 101/2019 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil a stranám sporu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že je preukázané, že v súdenom spore sa domáhajú žalobcovia určenia vlastníckeho práva svojich právnych predchodcov ku dňu ich smrti a k totožným nehnuteľnostiam ako tomu bolo v konaní vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18 C 113/2006. Bol názoru, že v prejednávanej veci prekážka právoplatne rozsúdenej veci spočíva prioritne v konštatovaní neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení vlastníckeho práva pre neúplný okruh účastníkov. Poukázal na skutočnosť, že hoci žalobcovia v žalobe doručenej súdu 22. decembra 2014 označili na strane žalovaných za účastníka v pozícii žalovaných 3/ R. H., v zastúpení Slovenským pozemkovým fondom Bratislava, proti tomuto bolo konanie uznesením sp. zn. súdu prvej inštancie sp. zn. 40 C190/2014 - 67 z 8. novembra 2017 zastavené z dôvodu, že v osobe menovaného už nejde o neznámeho podielového vlastníka, ale o spoluvlastníka, ktorý zomrel XX. E. XXXX, teda zomrel pred podaním žaloby. Vyvodil záver, že žaloba by musela byť zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, pretože stranami sporu neboli tí, o právach a povinnostiach ktorých sa má konať (vecne legitimovaní), keď na strane žalovaných nevystupujú právni nástupcovia po R. H..

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca 1/ z dôvodu, že rozsudok odvolacieho súdu trpí vadou podľa § 420 písm. f/ CSP. Vytýkal odvolaciemu súdu, že preskúmal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania, hoci v zmysle § 385 ods. 1 CSP je povinný pojednávanie nariadiť vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie. Nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu, že v prejednanom spore bráni rozhodnutiu vo veci prekážka veci rozhodnutej, nakoľko podľa listu vlastníctva č. XXX, katastrálne územie N. žalovaný 3/ počas konania už nebol vedený ako podielový spoluvlastník a teda nebol ani dôvod ho v tomto konaní posudzovať ako stranu sporu. Zdôraznil, že konanie vedené na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18 C 113/2006 bolo právoplatne skončené rozsudkom Krajského súdu Žilina sp. zn. 6 Co 46/2012 z 28. novembra 2012 z dôvodu, že nebol daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože ak nebol v žalobe uvedený úplný okruh účastníkov konania, nemôže byť daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Bol názoru, že pokiaľ súd právoplatným rozhodnutím zamietne určovaciu žalobu bez toho, aby záväzne posúdil (ne)existenciu práva alebo právneho vzťahu medzi účastníkmi, nejde o rozhodnutie, ktoré by zakladalo prekážku právoplatne rozsúdenej veci. Uviedli, že v konaní 18 C 113/2006 bol okruh účastníkov: E. Q., Y. Q. a na strane odporcov X. Ď., U. Ď., Y. T. a T. N., pričom v tomto konaní chýbali E. Q., S. Q., U. Q. a R. H.. V konaní 40 C 190/2014 je okruh účastníkov Y. Q., E. Q., S. Q., U. Q., X. Ď., T. N., z čoho jednoznačne vyplýva, že nejde o totožnosť účastníkov, pretože prinajmenšom na strane žalovaných v konaní 18 C 113/2006 vystupovali okrem X. Ď. a T. N. aj U.W. Ď. a Y. T. a chýbal R. H.. Z tohto dôvodu považoval uznesenie odvolacieho súdu za nepreskúmateľné, založené na nedostatočných skutkových zisteniach a ich nesprávnom právnom posúdení. Navrhol preto uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že v prejednanom spore súdy nižších inštancií rozhodli správne a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnili. V ďalšom podrobne rozoberal skutkový stav veci. Navrhol preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP), stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpenou advokátom v zmysle § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania, sa zaoberal jeho prípustnosťou a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu 1/ je nie len prípustné, ale aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobca 1/ vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančného i odvolacieho súdu, ktoré sa nevysporiadali s jeho námietkami ohľadom posúdenia prekážky právoplatne rozhodnutej veci.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny

názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. S poukazom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou konania podľa § 420 písm. f/ CSP. Konanie v tejto časti je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá zakladá tak prípustnosť ako i dôvodnosť podaného dovolania.

15. V napadnutom uznesení v prejednávanej veci odvolací súd uviedol, pokiaľ šlo o jeho vyporiadanie sa s uznesením súdu prvej inštancie a odvolaním žalobcov proti nemu, výlučne to, čo je v celom rozsahu reprodukované (za pomoci zasadania reprodukovanieho textu do úvodzoviek) vyššie v bode 2. tohto odôvodnenia in fine; hoci súčasťou samým odvolacím súdom reprodukovanieho odvolania žalobcov proti uzneseniu súdu prvej inštancie boli (o. i.) námietky 1/ súd mal v tomto konaní prihliadať na dôvod zamietnutia žaloby uvedený v odvolacom rozsudku sp. zn. 6 Co 46/2012 a to nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a 2/ pokiaľ súd právoplatným rozhodnutím zamietne určovaciu žalobu bez toho, aby záväzne posúdil (ne)existenciu práva alebo právneho vzťahu medzi účastníkmi, nejde o rozhodnutie, ktoré by zakladalo prekážku právoplatne rozsúdenej veci.

16. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

17. Možnosť plného stotožnenia sa odvolacieho súdu s odôvodnením ním preskúmaného rozhodnutia súdu prvej inštancie, obmedzenie sa ním (odvolacím súdom) na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (ako pravidlo) a ďalšia možnosť doplnenia na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalších dôvodov (v tomto prípade možnosť majúca povahu výnimky z pravidla, ktorej uplatnenie prichádza do úvahy podľa toho, aký argumentačný priestor súd prvej inštancie úplnosťou svojej argumentácie odvolaciu súdu ponechá) je síce súčasťou úpravy slovenského civilného procesu už pred čias nadobudnutia účinnosti CSP (tu por. § 219 ods. 2 O.s.p.), v rámci rekonštrukcie však zákonodarca do zákona výslovne zanesol aj to, čo v skoršom čase šlo (a bolo nutné) vyvodiť z logiky úpravy a jej účelu a čoho podstatu možno vyjadriť tak, že možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom nezbavuje odvolací súd hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu reagovať na argumentáciu z odvolania (prinajmenšom tak, že sa poukáže na tie odvolacie námietky, ktoré sú iba opakovaním už súdom prvej inštancie neprijatej argumentácie, ku ktorej však takýto súd zaujal adresné stanovisko, na ktorom ani súd rozhodujúci o odvolaní nevidí dôvod nič meniť alebo aspoň zrozumiteľne vysvetlil, prečo táto bola bez právneho významu a v prípade iných námietok odvolací súd ozrejmi, prečo spôsob nazerania na posudzovaný problém neboli spôsobilé ovplyvniť). Tým samozrejme nie je myslené, že dovolateľovi musí byť dané za pravdu, ale že musí dostať objektívne zrozumiteľnú odpoveď na svoj špecifický argument.

18. Pretože odvolací súd v prejednávanej veci nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žalobcov žiadne konkrétne stanovisko, vylučovalo to akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f/ CSP a dovolanie musí byť z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Dovolací súd navyše zdôrazňuje, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je i zmätočné, nakoľko nie je možné z neho ustáliť, či dôvodom zastavenia konania bola prekážka právoplatne rozsúdenej veci, alebo neexistencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Pokiaľ sa odvolací súd vo svojom rozhodnutí odvolával na rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6 Co 46/2012 je potrebné uviesť, že v tomto spore súd rozhodoval rozsudkom a žalobu zamietol pre nedostatok vecnej legitímácie. Pokiaľ odvolací súd dospel v prejednávanej veci k záveru, že totožný záver existuje aj v aktuálne súdnej veci,

je odôvodnenie jeho rozhodnutia rozporuplné, nakoľko nie je možné z neho ustáliť, či konanie bolo zastavené z dôvodu prekážky právoplatne rozsúdenej veci, alebo z dôvodu nedostatku existencie naliehavého právneho záujmu, či nedostatku vecnej legitímácie. Dovolací súd zároveň uvádza, že v prípade, že by odvolací súd dospel k záveru, že žalobu je potrebné zamietnuť pre nedostatok existencie naliehavého právneho záujmu, či nedostatku vecnej legitímácie, v takomto prípade rozhoduje súd rozsudkom a nie uznesením. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho uznesení s takými odvolacími námietkami žalobcov, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, resp. aj pre prípad ich naozajstnej nepodstatnosti chýba argumentácia spôsobilá presvedčiť, prečo je to tak, je teda tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

19. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa pritom do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015) a na tom zotrváva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti predpisov tvoriacich súčasť rekodifikácie slovenského civilného procesu (2 Cdo 5/2018, 3 Cdo 146/2018, 8 Cdo 70/2017).

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd (s povinnosťou reagovať na zákonom ustanovené skutočnosti, ktorú si ale nesplnil).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.